

Республикын соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй II съезд

ОММУНИС СОЁЛ КУЛЬТУРЫН, АЖАҢУУДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

лам найнаар хүдэлхэбди

Интеллекенциин арюун уялга

Ургажанай аймагай Дэрээнэй арадай театрын режиссёр нүхэр В. БАТОВАЙ үгэһөө

Дэрэн тосхон республикай эгээл зах холын нийдэй нэгэн болоно. Тийшээ гэрэд шадархи ямаршыг илгээгүйд, болбосон илтэй болонхой. Айл бүгэртээ Илчын лампочка, радио дуураа, арадай театртэй. Тэнгэр тухай соведэй хүтэлдөр хэдэн кружогууд хүдэлхэбди. Нэгэ үйлэтэй зүжэгүүд табиллаар конкурс үнгэрэбди. Энээнэмнай Улан-Удэ, Кучигээрэй хаалишад, Эткитын хоншоод, Дэлхийн сельпогой хүдэлмэриинд эдэбхитэйгээр хабаараа. Эткитын хоншоод нэгэ нүүри эзэлэбди. Тэдэ табиллаар туршада Д. Ужабайн «Галта мурэн», нэмэн эсэс болон бусад хэсэг зүжэгүүдэ Уланунай, дүн клубуудта табла.

Энээнэмнай эмхидхэгдээн радиолектори турүүлээ дүй дүршээ олоной дунда дэгээрүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг.

Гэбэшь дутагдалууд яһала бш. Энэ гол түлэб юун рэнэ? гарнаб гэхэдэ, аймагай соёлой эмхи зургаануудта тухай мэрэгжэлтэдэй үгэһөө дулдыдана. Клубта гуа, али библиотекэдэ хүдэлжэ байшад нэгэ газарта удаан саг соо хүдэлдэггүй байха юм.

Республикын театруудай зүгһөө мааньдта муртэй туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Мэдэжэ артистнар — манай нотагаархн нүхэд Г. Цыдынжапов, Б. Балдаков, Б. Аюшин, Ч. Шанюшкина болон бусадые нотагаараа саг үрэгдэжэ ябажа, туһаламжа хүргэжэ байшад нэгэ хэлэхэ хүсэлтэй.

Бидэнэр зарим тэдэ амжалта туйлабашье, тэрэгээрэе наагаа амархагүйд. Ингээд бэлдээн шэнэ зүжэгүүдэ колхоз, совхозуудаараа ябажа табихабди.

Аймагайнгаа ажалшадта бодотоор туһалхын тула бүри шударгыгаар хүдэлхэбди.

(БурАССР-эй Министруудэй Сөведэй Түрүүлэгшэ нүхэр МОДОГЕОВОЙ үгэһөө)

Коммунизмын материально-техническэ база байгуулаха, шэнэ хүниие хүмүүжүүлэхэ гэгээн гайхамшагта зорилго бидэнэй урда табигдахай.

Соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд, интеллекенци хадаан түрүүн Чкалов, Гагарин шэнги хүнүүдэ хүмүүжүүлэхэ сэхэ ёһотой. Тийхын тула хамаг арга нүхээсэл түгээд бии.

Гэбэшь зарим хүмүүжүүлэгшэд өһөдөө, соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд гү, али багшанаар, халихай ябадал гаргадаг, халан муухайгаар буудал, гэр байраашье заһабрилдаггүй, умсын ажалаар үлэмжэ ехээр дашуурдаг байха юм. Баһа эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда тимешүүл бии. Иймэ хүнүүд яагаад коммунизмын үзэл бодол нэбтэрүүлжэ шадахаб?

Интеллекенци хадаа ард зонийнгоо дунда социалистик культура үдэр бүри нэбтэрүүлжэ байха уялгатай. Тийхэдэ нэн түрүүн өһөдөө өөртөө ехэ эрилтэ табиха, али бүхы талаараа найн жэшээ харуулжа ябаха, эрхимээр хүдэлхэшьё ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гэй январин Пленум бүгэдэйн урда асары

Республикын соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй II съездын делегатууд (зүүн гарһаа): Зангарай аймагай Агагадай хүдөлгөй библиотекын дагша С. Р. Шагжина, Хорин аймагай Дээдэ Ангарай эхин хургуулине дагша Д. Ж. Дамбаева, композитор Л. В. Батуев. А. МАНТАЕВАН фото.

Алхам хэгдэбэшьё, ажал үшөө ехэ

(Поибайналын аймгыесдонмой культурын таһагай киномеханик нүхэр АГИЛЬДИНАЙ үгэһөө)

Манай республика дотор сонсохогодон 3 жэлэй соёлтой добтолгын дүнгүүдэ аймаг бүхэнэй ажалшад бурдихэжэ, саашанхи зорилгонуудаа хараалаа. Прибайкалин аймагта энэ үе соо горьтой алхам хэгдэ. Жэшэнь, Турунтаево тосхондо шэнэ клуб баригдажа, гүйсэдөөр гоёон түхээрэгдэнхэй. Мүн бусад тосхонуудта клуб, бани, библиотекэ, хургуули гэхэ мэтэ бодхогдоо. Тэд ганса барилга хэлгээр соёлтой хүдэлмэри хизаарладаг бэшэ ааб даа. Манай хүн зон коммунист ёһо заншалтай боложо байна ха юм. Нэгэ нимэ жэшээ абаад харая.

Иимэл даа үрэ дүнгүүднай

(Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой партыйна экин организациин секретарь нүхэр ГАЛСАНОВАЙ үгэһөө)

Унгарын гурбан жэлэй туршада манай колхозо барилгашье олоно бодхогдоо, гэгээрэлэй хүдэлмэрише али бодо найжараа. Колхозойнай түб — Ульдэргэдэ 300 хүнэй хургуули, хэдэн таһаглануудтай клуб, амбулатори, хургуули, мастерской, хүүгэдэй асли, хилиэмэ бариха гэр бодо бусад барилганууд ашаглагдаа үгөө. Мүн гүүртэ, фермэнүүдэ байрын шэнэ гарнууд банинууд баригдаа, 100 гаран үрхэтэ айл шааргарнуудта орожо түбкэнэ байна. Гадна тосхоние шэмэглэн нооруулаха хүдэлмэри амхитэйгээр ябуулагдаана. Манай колхозой гашиуд, Ульдэргэ тосхон албан ажалтан байша, мүн оролой классикын, совет уран зохиолтой номууде олоор худалдан абаха дуратай байа. Ном тараалга хадаа ажалшадые коммунист ёһоор хүмүүжүүлэхэ хүдэлмэри саашадан найжаруулаха хэрэгтэ тон ехэ үүргэ үүргэ хэлэе гадна, колхозой урда табигдаһан зорилгонууде бэлдэхэдэ манай нилээд ехэ туһа нүлөө үзүүлһан байна. Гэбэшьё ушөө хаха юуман угаа ехэ. Түрүүн соёлонгоо гуламтануудай ажал хүдэлмэрине замай найнаар хуталбарилжа, урч хурса, урда тугалдэр болгохын хойноһоо оролдохо, хүмүүжүүлхы үүргэнь эрид лээшэлүүлхэ ёһотой.

КОНКУРСДО. Тарбагатайн аймагай Лениной нэрэмжэтэ колхозой клубай дэргэдхи уран найханай бүлгэмэй хүдэлмэри-Ольга РЫКОВА. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Олонитын үүсхэлдэ — үргэн харгы

(Облпрофсөведэй секретарь нүхэр ГАСЬКОВОЙ үгэһөө)

Республикыннай профсоюзна организацинууд ард зоние коммунист ёһоор хүмүүжүүлэхэ ехэ анхал хандуула. Абаһан уялга дүргэхын, түрэл партиягаа ХХII съездые эрхим ажалаараа угтахын түлөө социалистическэ мурсые хаа хаангай улам хүсэтэйгээр дэлгэрнэ.

Предприятинуудай коллективүүд уялгага найнаар бөлүүлжэ, шэнэ жэлһээ хойшо 4 миллион түхэрингэй продукци түсэбөө гадуур гаргаа. Коммунистическэ ажал нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 57 предприятинуудай, 3400 бригадын, цехуудын коллективүүд түсэбэ. Ард зоний дунда

Үндэһэн соёлоо үндэр шатадань хүргэе

(Бурядай комплексно эрдэм шэнжэлэлгын институты директорэй орлошо нүхэр ОЧИРОВАЙ үгэһөө)

Гурбан жэлэй соёлтой добтолгын дүнгүүд тухай хэлэхэдэ, үшөө хүсэл бэлдүүлэгдэгүй асуудалуудта гол анхараала хандуула ёһотойби. Республикыннай ажалшад совет ардагша нэгэн хамта турал партияга түүхэтэ ХХII съездые нэрэтэй түрэтэйгээр угтахын тула шударгыгаар тэмэжэ байна. Манай Коммунистическэ парти, правительстве научно-шэнжэлэлгын саашадан үргэдэхэ харгэтэ анхараала ходоодо табигд ошуу. Жэшээ бээржэ холшые ошолтогүй: манай республикада 1958 ондо Бурядай комплексно эрдэм шэнжэлэлгын институт нэгдэ.

Научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри, илангаа физика, хими, биологи болон бусад халбаринуудаар тон нулаар ябуулагдаана гэжэ культурын хүдэлмэрилэгшэдэй I-дэхи съезд дээрэ тэмдэглэгдэбди. Гурбан жэлэй соёлтой добтолгын үе соо общественне наукануудад гадна, байгаали шэнжэлэлгын науканууд гүшаа ехэ анхал табигдаа. Нүүдэй жэлүүдтэ физика, хими, геология, антомологи болон бусад халбаринуудад наука шэнжэлэлгын хүдэлмэриүүд хэгдэ. Жэшэнь, хүдөө ажахын ургамалуудай ургасие бүри дайнауулахын тула муроментинууде хайшан гэжэ зүбөөр хэрэгдэхэ гегин дурдалхнууд оруулагдаа.

албаран ургана нилсэлнай

Улан-Удэ городской ажалшад депутатудай гүйсэдномой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр МИНЕЕВЭЙ үгэһөө)

Совет хүнэй соёл болбосолго дээшлүүлэхэ тушаа түрэл правительствоннай ехэ анхал табиһа! Бээ Улан-Удэ городской соёло-культурна хэрэглэмэ 1958 ондо 51,3 миллион рубриг (хушан мүнгөөр) хондоһон наа, мүнөө жэл миллион түхэр хараалагдай.

Ихми зургаан, предприятия эндэ ажаллажа байгаһад той добтолгоор хараалаглан хэмжээ-ябуулганууде үргэхын хойноһоо нилээд заргыгаар оролсоо юм. Тус-тус соведүүд олохон предприятиянуудта хүдэлөө, эдэбдэ грамота, шагналдашье үгөө.

Городой ажалшад хэрбээ 18 ондо 12 мянган радиолемнигтой, 64 мянган хэлэг лэл абадаг наа, мүнөө мянган радиоприёмниг болоһон, 75 мянган хэлэг этэ захиһан байна. Уншагсай, кино харагшадтай тоо шороо, хоёр мянгад айлдэ телевизор абажа тодхоо. Түгээрөөшэ гурбан жэлэй шадда хүүгэдэй эмхи зургуудай 19 гэр байшанууд, клуб, 4 кинотеатр, 11 амбулатори, поликлиникэ, 50 улаан гэр гэхэ мэтэ баригдаа. Театр хүдэлжэ эхилэ.

Соёл гэгээрэлэй эмхи зургууд ажал хүдэлмэридөө энэ онол арганууде үргээр хэрэглэнэ. Мүнөө городнай соёл культурын түрэй 4 университет, кино болон зурагай студинууд, эхэн спутник-клубууд хүдэлхэбди.

Улан-Удэнай ажалшад долоон жэлэй түсэбне болзорноон урид дүргэхын хойноһоо тэмсэхэ зуураа, соёл болбосоролоо улам саашан дээшлүүлхын хойноһоо айнабар ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

ЗУРАГ ДЭЭРЭЭ: 1. Хорин аймагай Чесанын совхозой 4-дхи фермын түб-Заганага тосхоной шэнэ клуб харуулагдаа. Энэ клуб 300 хүнэй нууца харуул уужам залгай, мүн бусад хэдэн таһаглануудтай юм. Уралаар дулаасуулагдадаг. 2. Закаменск городо баригдаһан шэнэ поликлиникэ.

КОНКУРСДО ОРОҮОН ФОТОНУУДҮАА

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрөөгэй арадай театрын артистар бурят арадай «Жаргал» гэжэ хатар гүйсэдхэжэ байна.

МОГСОХОНОЙ КЛУБТА

— Театр ерээ! Театр! — гэлдээд, үхибүүд шаг шууяа табилдаба.
— Байзагты! Гэртээ харигты даа. Үдэшлэн зүжэг харыхаяа эрээрэйгты. Зай гү? — гээд, эрэн самсатый хүн тэдэнни ябуулжархиhaar, манда хүрээжэ эрэмсээрээ:
— Буянтусв. Би клубта хүдэлнэб. Хүлсээрэ унинэйбди,

— гэбэ.
Энэ хорёод гарамгай наһатай, набтаршаг, шамбай бэетэй хүнини харахада, хоохон үгөөр хоол хэжэрхөөд ябадаг бэшэ, харин халуун ажалдаа хам ороһон хэбэртэй.
...Клубын Культурын ордон гэхээр. Эндхи Цесанын совхозой хоёрдох фермынхидэй сэнгэдэг, хүмүүжэдэг соёлой

гуламта бүтээр хоёр жэл шахуу болоо. — Досоонь ороодо ажала дүүргэн залуушууд биллардын стол тойрошонхой... харагдаба. Шэнэ газетэ, номуудта «шунгашаан» хүнүүдшэ олон. Фойе соонь — алталмал рamanуудта йуулагдаһан парти, правительствын хүтэлбэрлэгшэдэй портредүүд. «Хүндэлэй самбарта» — ажалай түрүүшүүд. Наашидад Д. Базаржапова, Д. Санданова, Е. Бадмаева, Р. Генинова, хонишод С. Холхоров, Н. Дулмаева болоод бусад бултадаа тэрэндэ наашидад, хонишодой, тугалшадой болоод механизаторнуудай нараһаа нарада туйлаһан амжалтанууд, бүхы совхозой ажахын зорилгонууд ондоо самбарнуудта бэшээтэй. Балдан-Доржо Буянтүевтэй хөөрлэдээ:
— Арбан гурбадахи жэлээ клубта ажалланаб. Эндэ хоёрдох иждээб. Драмн, дуулалгын, фото, агрономическа, зоотехническа болон коммунистическэ хүмүүжэлэй кружоугудтайби.

Н. ГИЛЬЕН
Кубын поэт

МЭНДЭ АМАР, ФИДЕЛЬ!

Мэндэ амар, минни туг, минни герб, мэндэ амар!
Мэндэ амар, мүнхэ ногоон аладууд,
Мэндэ амар, пальмые номон мэтэ дэлиһэн газар,
Мэргэн буугаа гаргаа бариван арадууд.
Сьерра Мэастрын булгилаа долгид, шулуудын, мэндэ!
Сэдхэлэйм оёроһоо бурьялаа болоннууд, зүргэ харгын тэндэ!
Сэнхир тэбэгийн сэнгүү хараасгайнууд — булта сайнууд!
Сэгээн тагтай шулмын, хубсаһидни, гутални —

булта сайнууд.
Мэндэ амар! Шуһанайм долгин, улаан нарамин, барайгар!
Мэхэ гохы мэдэхгүй омог Эхэ оромни, мэндэ амар!
Эрхим хүндэтэ, синьор, синьора,
Эртын урые угтаһан эдир хубүүн — таанада баяр.
Буу бариван ажаллан, мэндэ!
Дуу тариван гаряшан, мэндэ!
Сагаан саахар шамда, баяр!
Хулһан шэнги үндэр нарин басадагууд, мэндэ амар,
Хуушан сагай үлдэгдэлые үзэһэн үбгэдүүд, мэндэ амар!
Амар мэндэ,
Алаг шуһанайм худалые гүйлгэһэн арюун газар,
Ажалша гарнууд соо адхагдаһан амтан кукуруза, мэндэ амар!

Аадар бороогой амин доро
Анхилнаш, Эхэ ором.
Хүхэ далайн нэбшээн
Хүлгүүлнэ, набшаһадые эльбээд...
Хара шарайтай нэгэн сагаан шарайтай хүхэртээ
Харгыгаар эбтэй хамта тэрүү тэрэ алхална.
Арюун наран агаарта хөөрэн дээшээ дэгдэхэтээ
Амар далай соо элшээ шэнгэн алтарна.
Хаанашьб дууша шубууд мүнгэн аялгаа дэлгээл
Хада үндэр Туркино тээһээ!
— Мэндэ амар, амар мэндэ, Фидель!
А. Жамбалдоржиевай оршуулга.

Хилын саанаһаа

Ю. А. Гагарин
Энэдхэгтэ, Англида
айлшалхаар уригдаба

Түрүүшын космонавт Ю. А. Гагариниё соёл болбосоролой энэдхэг-совет общество Энэдхэг ошоһыень уриба. Соёл болбосоролой энэдхэг-совет обществонын президент А. В. Багдасар соёл болбосоролой харилсаанай — Энэдхэгтэй обществонын президент Н. В. Цицининэй нэрэ дээрэ бэшэг эльгээгээ. Энэдхэг арад майор Гагаринай хэлэхые дуулаха, тэрэниё хараха ехэ дура хүсэлтэй. Энэдхэг-совет хани барисааг тэрэниё эрэн ушар бэхжүүлхэ гээд бэшэг соонь заагдана.

«СССР — Великобритани» гэжэ обществодо зоруулагдаһан бэшгыё англо-советскэ хани барисаанай общество, СССР-тэй соёл болбосоролой харилсаатай байха Английн общество, «Великобритани — СССР» гэжэ ассоциаци эльгээһэн байна. Тэрэн соогоо космонавт Ю. А. Гагариниё Великобритани айлшалхыень үнэн зүрхэнһөө урина.

Ю. А. Гагаринай Англи айлшалһан ушар англи, совет арадуудай хоорондох хани барисаанда, үгээ найнаар ойлгоосохо хэргэтэ ехэ туһа нэмэри болохо гээд «Великобритани — СССР» ассоциацинын телеграмма соо хэлэгдэнхэй.

Лаос тухай зарлагдаһан зүблөөндө

ЖЕНЕВА, июнийн 19. ТАСС-эй корреспондент К. Романовский илгэжэ мэдээсэнь: «Лаосой асуудалыё шиндхэхэ зорилготой уласхоорондын зүблөөндэ хабаадаһагд мүнөөдэр хүдэлмэрээ үргэлжэ-лүүлээр сулгарба. СССР-эй гадаадын хэргүүдэй министр-ын орлогшо Г. М. Пушкин тэндэ түрүүлэгшээр хууба.

Д-Р. Гомбодоржиев, артист.

Эб найрамдал тээшэ зорихо эгээл зүб харгы зам

БЕРЛИН, июнийн 19. (ТАСС). Научна хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Берлинэй окружной табадахи конференцид хабаадаһагд ГДР-эй гүрэнэй соведэй түрүүлэгшэ В. Ульбрихтда бэшэг эльгээгээ. Германиин хоёр гүрэн-тэй эбэй хэлсээ баталха, Баруун Берлиниё демилгитари-зованно сүлөөтэ хото болгохо тухай совет дурдхалнуудыё найшаанабди гэжэ тэрэ бэшэг соогоо мэдүүлбэ.

Немцк арадта эб найрамдал тогтоохо, Баруун Берлин-дэй дайн байлдаанай гуламта үгы болгохо гэшэ эгээл үнэн зүб нэгэл харгы зам. Билэнэр ингэжэл батаар этгэнхэйбди, гээд эрдэмтэд бэшэн.

Германиин залуу хүдэлмэрилэгшэдэй саг үргэлжин комитетэй эмхидхэһэн ехэ суглаан болоод, Германиин хоёр гүрэн-тэй 3 мянган хубүүд, басагад тэндэ хабаада. Германиин асуудал эбэй ёһоор шиндхэхэ түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлсэ гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн тэрэ комитетэй түрүүлэгшэ З. Хейн залуушуудыё урыалаа. Суглаан-да хабаадаһагд ФРГ-эй канцлер Аденауэртэ бэшэг эльгээгээ. ГДР-эй жэшээгээр йабахынь, эбэй хэлсээ баталха хэлсээнүүдыё хэхыень Баруун

Германиин правительствода тэдэ дурдахба.

Эбэй хэлсээ баталха тэмсэлдэ ГДР-эй ажалшадтай эб хамта йабахад гээд Магдебургда боложо байһан хүдэлмэрилэгшэдэй гурбадахи фестивалда хабаадаһан Баруун Германиин хүдэлмэрилэгшэд мэдүүлһэн байна. Германида хайшан гэжэ эб найрамдал тогтооһоб, хоёр гүрэнниё нэгэн хамта болгохо гэнэн харгы замые немцк ажалшадта Советскэ правительствын дурдхалнууд харуулна гэжэ Ганноверһаа эрэн хүдэлмэрилэгшэ Алонз Крюгер мэдүүлэ.

ГДР-эй элдэб округуудһаа абтаһан ханамжа, дурдхалнуудыё, тайлбаринуудыё Германиин Демократическа Республика хэлбэл толижо үргэлжэлһөөр. Германитай эбэй хэлсээ баталха тухай асуудалаар нануулгын совет бэшэг соо хэлэгдэһэн дурдхалнуудай хүсэдөөр дэмжэгдэж байһан тухай тэдэ бэшэгдэж соо заагданхай. «Уласхоорондын политикын шухала асуудал» гэжэ гаршаглаад, нимэ дурдхал, ханамжануудыё «Нейсе Дейчланд» газетэ толино.

Үнгэрһэн юумэн тухайгаа бү мартаг лэ

ПРАГА, июнийн 19. (ТАСС). Гитлеровскэ Германиин Советскэ Союзда довтолон ороһонһоо хойшо хорин жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан Чехословакиин хэлбэл бэшэгүүдыё толино. Тэдэ бэшэгүүдынь үнгэрһэн юумэн тухайгаа бү мартаг лэ гэнэн ухдагтай. Фюрерэй, тэрэнэй зүблөөшэдэй, олон политигуудай, Баруунтай сэрэгтэй стратегүүдэй ханашаар лэ дэлхэйн хоёрдох дайн үнгэрөөгүй бииу гэжэ «Руде Правдэ» ханамжалаа. Совет арми — шэнэ ёһоной арми гэшэ. Совет хүнэй зориг баатаршалыё, заабол илалта туйлаха тэрэнэй этиглэ найдабарине юуншыё халгажа шаддаггүй.

Баруун Германиин Бундесвер толгойлдог, мүнөө дахин эээрхэг түримхэй түсэбүүдыё зохиёжо йаһан гитлеровскэ генералууд, харюугаа абаха тухай лозунгуудыё гаргажа йаһан Боннын министрүүд 1941 оной июнийн үдэрнүүд тухай ханадаг хаань наалта болохогүй нэн. Эгээл тэрэ үдэ тэдэнэр «большевизмтэй тоосоого хэжэ» эхилһэн түүхэтэй. Эдэ бүгдынгөө юугээр дүүрһэниё магад тэдэнэр үшөө мартаагүй ха гү? Советскэ Союзда эсэргүү

Цюрихтэ болоһон хэлсээнүүдэ

ЦЮРИХ, июнийн 19. (ТАСС-эй корреспондент И. Максимовский илгэжэ мэдээсэбэ:

Лаосой политическэ гурба хүсээнүүдэй хүтэлбэрлэгшэдэй хэлсээнүүд мүнөөдэр эхлэбэ. Тэндэнь хаанта правительствын премьер-министр хан изагуурта Суванна Фума, Нео Лео Хак Сат партини ЦК-гэй түрүүлэгшэ хан изагуурта Суфанувонг, хан изагуурта Бун Ум гэгшэд тэндэ зүблэнэ.

Уридшалан уулзаһанай һуудээр тэдэ хэлсээнүүдтэ хабаадаһагд үсэгдээр хэблээд гараха мэдүүлгэ хээ. «Национална талаар хамтын правительство бин болгожо, национална талаар үгээ ойгогосохо зорилго Лаосой политическэ гурбан хүсээнүүдэй лидерүүдтэй Цюрихтэй хэлсээнүүд табина гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь заагдана. Тэдэ хэлсээнүүдтэй гурбан үдэр үргэлжэлхэ юм. Политическэ программа, коалиционное правительство бин болгохо ёһо гуримууд, зорилгонууд, мүн Женевиин, Намонай зүблөөнтэй холбоотой гол асуудалууд тэндэ зүбшэгдэхэ байна.

Харюугаа абаха хэдэлгэтэй Баруун Германиин этгээдүүд тухай

БОНН, июнийн 19. (ТАСС). Харюугаа абаха хэдэлгэтэй тусхай организацинууд шэнэ харата муухай хэрэгүүдыё Баруун Германида эмхидхэжэ, Ганновертэ «Данцигта ажа-нуугшадтай үдэр» гэжэ нэрэтэй үдэр тэмдэглэгдээ. Доодо Сайсоин Шельхауз гэжэ газарһаа нүүжэ эргэшэдэй хэрэгээр министр, «Данцигтэй түлөөлгын президент» гэжэ нэрлэгдэжэ Штернфельд тэрэ үдэр тэмдэглэхэ үдэнь үгэ хэлбэ. Тимхэдэ Польшоһоо газар дайлана абаха тухай тэрэ мэдүүлһэн байна.

Германи тухай, Баруун Берлинэй асуудалуудаар совет дурдхалнуудта эсэргүүгээр тэрэ, Ганновертэ эмхидхэгдэһэн үймөөн дээрэ мэдүүлгэ-нүүд хэлдэбэ. Баруун Берлин гэжэ сүлөөтэ хото бин болгохо тухай ханамжыё министр Шельхауз буруушаагаа.

Икэда США орово

ТОКИО, июнийн 19. (ТАСС). Японой премьер-министр Икэда, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Косака гэгшэд Америкын правительствотай хэлсээнүүдыё хэхын түлөө мүнөөдэр Токиоһоо Вашингтон ороһонь нииндбэ. Тэдэнэй Холбоот Штатуудта йабаха тухайн төддорхой программа Японодо толилогдонхой.

США-гэй гүрэнэй департаментын йабуулдаг политикыё хажаллан бэсдүүлэхэ гэжэ Японой мүнөөнэй правительство оролдон. Эгээл нимэ үдэ ошоодоно Японий олонинтэ тэдэнэй Иной юмни хүлээнгүи. Икэда тэндэ гансал юу асарба гэбэл, Японой зөбсөгтэй хүсээнүүдыё шадань ехэдхэхэ ухдагтай үдэ бэлэг лэ асарха байха гэжэ социалистическэ парти түрүүлэгшэ Кавакामी мүнөөдэр мэдүүлбэ.

Д. Ошоров. Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Абтаһан үгэнүүдыё зааһан дүй дүршэлһөө

Хурагдаһыё эрдэмтэй болгохын тула нэн түрүүн түрэлхи хэлэн дээрэ адууһагшад бэшэдэг болгожо хурагдаһа гэгшэ түрэлхи хэлэной багша бүхэнэй шухала зорилго болоо. Абтаһан үгэнүүдэй дүрмүүдыё 6—7 хэшээл соо бата бэхээр, гүнзгынгөөр ойлгуулаха гэгшэ тон хүндэ асуудал. Тимхэдэ тус темыё гарахада багша хамагай түрүүн элдэб янзын харуудан ойлгуулаха туһаламжа болон упражненинүүдыё өөрөө бэлдээд, хэшээлдэ хэрэглэхэ ёһотой. Табадахи класста тус темэ заахада, олон янзын хүшэр хүндэ зүйлнүүд багша бүхэндэ ушардаг: тэдэниё тоолон нэрлээбэл, нимэрхүү: бурят хэлэной грамматика соо (авторгуудын М. Н. Немехов, Ц. И. Цыдыпов) абтаһан үгын дүрмүүдыё бэхжүүлхэ упражненинүүд тон үсөөн; харуудан ойлгуулаха туһаламжа үгы; харуудан ойлгуулаха туһаламжа байхагүй. Мүн багшанарай энэ темээр хэрэглэхэ методическа зүйлгүүд үгы тонохой.

Абтаһан үгын дүрмүүдыё 5-хи класста хурагдаһа гүйсэд үздэг. Тэдэ дүрмүүдыё найса ойлгуулаб, үхибүүд алдуу гаргадаггүй. Энэ темыё муугаар ойлгуулаб, алдуу гансашыё табадахи класста баһа, харин дээшэнхи класстудаа гаргажал байдаг.

Абтаһан үгын дүрмүүд соо нимэ дүрим бини «Хэрбэ И. Ы. Ю аялганууд дээрэ сохилтотой хаань, урда тээхи аялганинь хаража, үгын хуудла А, Э бэшэхэ». (Учбеник, нюур. 33).

Адрес редакци: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакци: редактора — 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, пропаганды — 24, сельскохо хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, информации — 35-14, культуры — 34-05.

Түрэлхи хэлэнэй багшанарта методическа туһаламжа

Угын 2—3 хашалганаар һүүлтэхэдэ хойнонь гү, али дундаһа аялганиё бэшэжэрхидэг юм. Жэшэнь: танк-танка — танкатай, акт-акта — актһаа, борт — борто — бортодо, метр — метэр — метэрһаа гэхэ мата. Нимэ болохоор багша бүхэн уроч бүхэндэ харуудан ойлгуулаха туһаламжа хэрэглэн, элдэб упражненинүүдыё олоор дүүргүүлэхэ болон.

2-дох хашээлдэ хуури соохи лэйнэ: шаалан, даалимба, бууза гэхэ мэтэ; греческа, английска, францүз хэлэнэ: грамматика, синтаксис, фольклор, социализм гэхэ мата. Энэ хашээлдэ гол анхаралаа хуушан абтаһан үгэнүүдыё зүб бэшэлгэдэ табилдаг зохиштой. Грамматика соо хуушан абтаһан үгэнүүдыё буряадшад бэшэхэ гэжэ хэлэгдэнэ, теад тэрэн соо хоёр гурбан-абтаһан үгэнүүд жэшэ болгон үгтэнэ. Энэ дүримэй ёһоор хурагдаһагд нюот нюотга үгүүлэгдэдэг янзын абтаһан үгэнүүдыё бэшэхэдэ, алдуу гаргадаг. Жэшэнь: хилсээ (хилсээ), пэши (пешан), шинис (ша-нисса, саби (саби)). Тимэ тула багша хурагдаһа хуушанай буряадшад үгэнүүдэй таблица № 1 хурауулаг. Нимэ табличын үгы дээрһээ, багша өөрөө бэлдэхэ баатай болон. Ород болон буряадшад үгэнүүд үгэнүүдыё зэргүүлэн харуулахад зохиб шуу.

3-дах урото: хуури соохи эрса аялганууд дээрэ сохилтотой үгэнүүд. 4-дах урото: сохилтогүй а, е, ы сохилтогүй, мүн сохилтотой ая, ое, ея үгэнүүд. 5-дах урото: хашалган һүүлтай, мүн сложной-хураамжалагдаһан үгэнүүд. 6-дах урото: бэхжүүлгын упражненинүүд. 7-дох уроч: шалгалтын худалмари: Уроч бүхэндэ элдэб янзыг харуудан ойлгуулаха туһаламжа болон упражненинүүдыё хэрэглээбэл һайн. Жэшээлхэдэ: 1-дах хашээлдэ агууехэ ород болон бэшэшыё хэлэнүүдээ абтажа, түрэлхи хэлэной словарна бүридэлдэ оронхой үгэнүүдтэй тагилсуулаха. Ород хэлэнэ: пулад, пешан, боо-

хилсэмэн гэхэ мэтэ. Китад хэлэнэ: шаалан, даалимба, бууза гэхэ мэтэ; греческа, английска, францүз хэлэнэ: грамматика, синтаксис, фольклор, социализм гэхэ мата. Энэ хашээлдэ гол анхаралаа хуушан абтаһан үгэнүүдыё зүб бэшэлгэдэ табилдаг зохиштой. Грамматика соо хуушан абтаһан үгэнүүдыё буряадшад бэшэхэ гэжэ хэлэгдэнэ, теад тэрэн соо хоёр гурбан-абтаһан үгэнүүд жэшэ болгон үгтэнэ. Энэ дүримэй ёһоор хурагдаһагд нюот нюотга үгүүлэгдэдэг янзын абтаһан үгэнүүдыё бэшэхэдэ, алдуу гаргадаг. Жэшэнь: хилсээ (хилсээ), пэши (пешан), шинис (ша-нисса, саби (саби)). Тимэ тула багша хурагдаһа хуушанай буряадшад үгэнүүдэй таблица № 1 хурауулаг. Нимэ табличын үгы дээрһээ, багша өөрөө бэлдэхэ баатай болон. Ород болон буряадшад үгэнүүд үгэнүүдыё зэргүүлэн харуулахад зохиб шуу. 2-дох хашээлдэ хуури соохи аатан, оотон, ээтен дээрэ сохилто-той үгэнүүдыё бэшэхэ дүрим нимэ методээр ойлгуулаб таарамжатай. Таблица бэлдэжэ харуулаад, һүүл-дэн ямар ушарта үгын үгүдэ а, о, э аялганууд бэшэгдэнэб гэжэ хура-галһаа асууха. Дүримэ найнаар ойл-гуулаад, хурагдаһагд жэшээнүү-дыё олоор олуулаха. Һүүлэй һуудэ бэхжүүлгын элдэб янзын упраж-ненинүүдыё бэшүүлхэ. Гурбадахи хашээлдэ үгын хуури соохи эрса аялганууд дээрэ сохил-то-той үгэнүүдыё бэшэхэ дүрим гарга-далха. Сохилтотой эрса аялгануудтай үгын үгүдэ бэшэхэдэ, урда тээхи аялганинь хаража бэшэхэ гэжэ багшын хэлэд дүүргэе хаань, ху-рагдаһагд үгын үгүдэ буруугаар бэшэ-рхэхэ. Юундэб гэхэдэ? Жэшэнь, «географическа» гэжэ үгын сохил-тотой «И» аялганай урда гурбан аялган е, о, а байга шуу. Хурагта «географическа» гэжэ бэшээд, сохилтотой «И» аялганай урда «Е» аялган байна гэжэ харюусаха. Нимэ болохоор, багша энэ дү-рим ойлгуулахада, хурагдаһагд эл-тодор сохилтотой эрса аялганай урдахы дунтын аялганинь хаража гэжэ заажа үгэг. Жэшэнь: «географическа». Хамагай түрүүн багша таблица № 3 хурагдаһагд харуулаад, дү-римэ тон найнаар ойлгуулаһагд-гаа һүүлээр, упражнени дүүргүүлхэ.

Зак. 5904.